

Bevarandeplan för Hovgårdsån

LÄNSSTYRELSEN
HALLANDS LÄN

Bakgrund

Länderna inom EU arbetar gemensamt för att bevara sitt växt- och djurliv för framtida generationer. En viktig del i arbetet är det ekologiska nätverket Natura 2000 där Europas mest betydelsefulla naturområden ingår. I Natura 2000 finns korkekslundar i Spanien, blommande alpängar i Österrike, vidsträckta ekskogar i England. Här ingår Europas mest värdefulla fågelmarker likväl som våtmarker med utrotningshotade grodor. Varje medlemsland ansvarar för att naturen inom landets områden får rätt skydd och skötsel så att naturvärdena bevaras på lång sikt. Grundprincipen är då att ängar även i framtiden ska skötas som ängar, skogar ska få utvecklas till naturskogar och laxen ska kunna vandra upp i vattendragen.

Hittills har Eu-kommissionen godkänt 126 områden att ingå i Natura 2000 i Halland. De flesta områdena är naturreservat. Tillsammans täcker de ca 58 000 hektar varav en stor del är vattenområde.

Lagstiftning

De EUregler som styr arbetet med Natura 2000 har införlivats i svensk lagstiftning. I miljöbalkens 7 kap. framgår bland annat att alla nya verksamheter och åtgärder som kan påverka ett Natura 2000-område måste utformas med tanke på de naturvärden som gjort att området ingår i nätverket. Den som planerar att utföra åtgärder eller starta en verksamhet, som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område, måste därför söka tillstånd hos länsstyrelsen. Om verksamheten eller åtgärderna kan genomföras utan skadliga effekter på området, lämnar länsstyrelsen tillstånd. Även verksamheter eller åtgärder utanför ett Natura 2000-område kan omfattas av tillståndsplikt. Så kan t. ex. byggnation av väg eller hus, avverkningar i eller i omedelbar närhet av ett område och alla åtgärder som kan förändra hydrologin i Natura 2000-området vara tillståndspliktiga. Verksamhet som startade före 2001 och som fortsätter utan ändring berörs inte av lagstiftningen.

Om bevarandeplanen

För varje Natura 2000-område finns en bevarandeplan. I bevarandeplanen beskrivs området och dess utpekade naturtyper och arter. Bevarandesyfte och bevarandemål har formulerats med utgångspunkt i de lokala förutsättningarna, för att utpekade arter och naturtyper skall kunna finnas kvar på lång sikt.

Bevarandeplanen ska fungera som en hjälp för fortsatt bevarande av naturvärdena i Natura 2000-området och som ett underlag vid eventuella tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska vara ett levande dokument och den kommer att ändras och kompletteras med resultat bland annat från de inventeringar som genomförs i området och när ny kunskap erhålls om naturvårdsinriktad skötsel och om arters ekologi.

Innehållet i bevarandeplanen

Beskrivning av området

Bevarandesyfte

Bevarandestatus idag

Vad kan skada områdets värden? - exempel

Bevarandeåtgärder

Befintligt skydd

Beskrivning av naturtyper och arter:

Referenser

Rödlistade arter

Kartor

Omslagsfoto:
Per Ingvarsson

Bevarandeplan för Hovgårdsån

Områdeskod: SE0510130

Art: Flodpärlmussla (1029)

Areal: 1.4 hektar

Kommun: Falkenberg

Områdestyp: Området antogs av regeringen enligt habitatdirektivet i juli 2000

Fastställd: 2006-11-10

Ansvarig: Lars Stibe

Upprättad av: Ingegerd Svensson

Hovgårdsån är en liten näringsfattig å. Natura 2000-området utgörs av åsträckan mellan kvarndammen vid Bengtsfors och utloppet i Suseån (se karta). Ån ringlar här fram i ett måttligt kuperat landskap kantat av skog och betesmarker. Skuggande lövträd finns längs större delen av ån men längst ner i söder har granskog planterats ända ut till åkanten.

I ån förekommer flodpärlmussla och reproducerande bestånd av öring. Bottenfaunan är mycket artrik och ett flertal rödlistade och förurningskänsliga arter förekommer. En kalkningdoserare placerades ut i ån uppströms Knobesholmssjön 1985 och utan kalkning skulle förurningstillståndet vara mycket allvarligt. Flodpärlmusslebeståndet är ett av länets viktigaste förekomster. Det har ett högt regionalt skyddsvärde även om antalet musslor inte är stort om man jämför med de finaste bestånden i landet. Musslorna har inventerats vid flera tillfällen under senare delen av 1900-talet. Senaste inventeringen utfördes 2004.

Bevarandesyfte

Syftet är att bidra till att arten flodpärlmussla uppnår gynnsam bevarandestatus inom kontinental region.

Bevarandestatus idag

Ej utredd

Vad kan skada områdets naturvärden? - exempel

Försämrad vattenkvalitet på grund av nedfall av försurande ämnen, och skogsbruk som ger läckage av sedimentterande och sura ämnen tros vara orsaken till att musslorna minskar i området.

För få öringyngel missgynnar musselföryngringen.

Utsläpp från punktkällor som enskilda avlopp kan vara en orsak till försämring av vattenkvalitet.

Förstörda bottenar omöjliggör föryngring av öring och musslor.

- Åtgärder som orsakar erosion och som leder till igenslamning av bottenarna, till exempel markavvattnings, skyddsdikning och avverkning av strandnära skog.
- Underhåll och ombyggnad av broar och vägtrummor vilka också kan vara flaskhalsar vid höga flöden (med risk för utspolning av vägbankar) mm.
- Rensning av ån och tillrinnande bäckar.
- All form av exploatering i vattendragen samt i strandnära område.

Försämrade vandringsmöjligheter för lax och öring.

- Vandringshinder, fragmentering av vattendraget till exempel fördämning vid Sämbs mölla.
- Broar, vägtrummor och kulverteringar.

Ändrad hydrologi

- Reglering av vattenföring till exempel vid utloppet från Knobesholmssjön.
- Kanalisering, fördjupning och invallning.
- Vattenuttag för bevattning.

Utsättning eller invandring av främmande arter.

Bevarandeåtgärder

Fortsatt kalkning.

Skyddande lövträdsbevuxna zoner skall aktivt gynnas och bör vara undantagna från slutavverkning längs hela åsträckan.

En undersökning av bottenstrukturen bör föregå en försiktig restaurering av bottenarna för att gynna öring och musselpopulationen. Bland annat kan grus och fotbollsstora stenar behöva tillsättas för att förbättra musslornas uppväxtförhållanden och öka antalet ståndplatser för öringen.

Länsstyrelsen tar upp en diskussion med fiskevårdsområdesföreningen senast 2008 angående passage för lax och havsöring förbi dammen vid Sämsmölla, alternativt rivning av dammen. En begäran om omprövning av vattendomen finns sedan tidigare hos kammarkollegiet. En laxpassage förbi möllan skulle öka antalet laxyngel och antalet värddjur för musslorna. Lax och havsöring bildar ofta större yngeltätheter än stationära fiskar. En ökad laxtillgång kan sprida musslorna i systemet.

För att säkerställa driften av laxtrappan vid Mostorp bör en flödesreglerad automatik installeras senast 2009.

Länsstyrelsen utreder regleringen av Knobesholmssjön (Borrsjön) senast 2007.

Befintligt skydd

Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i

ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för naturvårdsinriktad skötsel och förvaltning av det berörda området (7 kap 28 a § miljöbalken).

Hovgårdsån ligger inom område av riksintresse för naturvård och inom riksintresseområde för kulturmiljövård.

Ån ligger inom område av riksintresse för naturvård och kulturmiljövård enligt miljöbalken (MB) 3 kap. 6§. Strandskydd enligt MB 7 kap. 13§ om 100 meter råder på såväl land- som vattensidan av strandlinjen.

Tillstånd krävs för utsättning av fisk och kräftor. Förordningen (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen.

Flodpärlmusslan är förbjuden att fiska enligt förordningen (1994:1716) kap. 2, § 5. samt fridlyst enligt Artskyddsförordning (1998:179).

Beskrivning av utpekad art

Flodpärlmussla

Flodpärlmusslan lever i rinnande vatten av god kvalitet och med sand-, sten- eller grusbottenar. Vattnet ska ha tillräckligt hög strömhastighet för att igenslamning inte skall ske. Musslan kan bli mycket gammal.

För att musslans fortplantning ska fungera krävs en tät förekomst av lax eller öring i vattendraget. I musslornas livscykel ingår nämligen ett parasitiskt stadium då mussellarven sitter fast på lax- eller öringgälar. Eftersom det framför allt är unga fiskar som fungerar som värd är det viktigt att det i vattensystemet finns lämpliga lek- och uppväxtområden för öring och lax. Skogsridåer som domineras av al och andra lövträd är viktiga för beskuggning av strandnära partier och för tillgången på substrat för bytesdjur i form av stambaser, socklar och död ved. Lax och havsöring kräver också tillgång till outbyggda vattendrag där ut- och uppvandring inte hindras.

Vid inventeringen av musslor i Hovgårdsån 2004 konstaterades att beståndet har halverats sedan slutet av 1980-talet. Beståndsstorleken bedömdes vara liten och tätheten låg.

Föryngringen är otillfredsställande, endast äldre musslor påträffas. Det är oklart varför föryngringen inte fungerar. Låg fångst vid elfiske tyder på att öringbeståndet är svagt men flodpärlmusslans larver upptäcktes vid inventeringen 2004 på öringarnas gälar.

Bevarandemål

I vattendraget ska finnas reproducerande bestånd av flodpärlmussla

Reproduktion av lax/öring ska ske i en betryggande omfattning.

Vattenkvaliteten ska vara god med pH lägst 6,3 och alkalinitet lägst 0,10 mekv/l.

Bottenfaunan ska vara obetydligt försurningspåverkad enligt Naturvårdsverkets bedömningsgrunder för sjöar och vattendrag.

Fiskvandring i åsystemet ska underlättas så att lax kan leka i Hovgårdsån och därmed bidra till att flodpärlmusslas reproduktion förbättras.

Referenser

Dahlberg, M. och Bergqvist, B. 2003. Provfiskeresultat år 2002. F info 2003:10. Fiskeriverket.
Erlandsson, J. 2000. Områden av riksintresse för naturvård i Hallands län. Länsstyrelsen i Halland.
Falkenbergs kommun. 2004. Naturvårdsprogram för Falkenbergs kommun, Hallands län. Remissutgåva.
Fiskeriverket. 1999. Väst kustens laxåar. Fiskeriverket information 1999:9
Fritz, Ö. 1996. Ytvattenvårdsprogram för Hallands län, del 1 och 3. Länsstyrelsen i Halland.
Henriksson, L. & Oscarsson, H.G. 1993. Flodpärlmusslan i Hovgårdsån före och efter kalkning. Bilaga 2 i nedanstående rapport Stibe m.fl..
Henriksson, L. & Oscarsson, H.G. 2005. Flodpärlmusslan i Hovgårdsån 1984 - 2004. I manus.
Schibli, H. 2001. Plan för biologisk återställning i kalkade vatten inom Hallands län 2000-2004. Länsstyrelsen i Halland
Stibe, L., Alenäs, I., Edman, G., Fritz, Ö. & Schibli, H. 1993. Mostorpsån 1985-90. Vattenkemiska och biologiska effekter av kalkning. Falkenbergs kommun och Länsstyrelsen i Hallands län. Meddelande 1993:13. ISSN 1101-1084.

Rödlistade arter

Insekter:

Svartbent bäckbroms *Ibisia marginata* DD*

Blötdjur:

Flodpärlmussla *Margaritifera margaritifera* VU

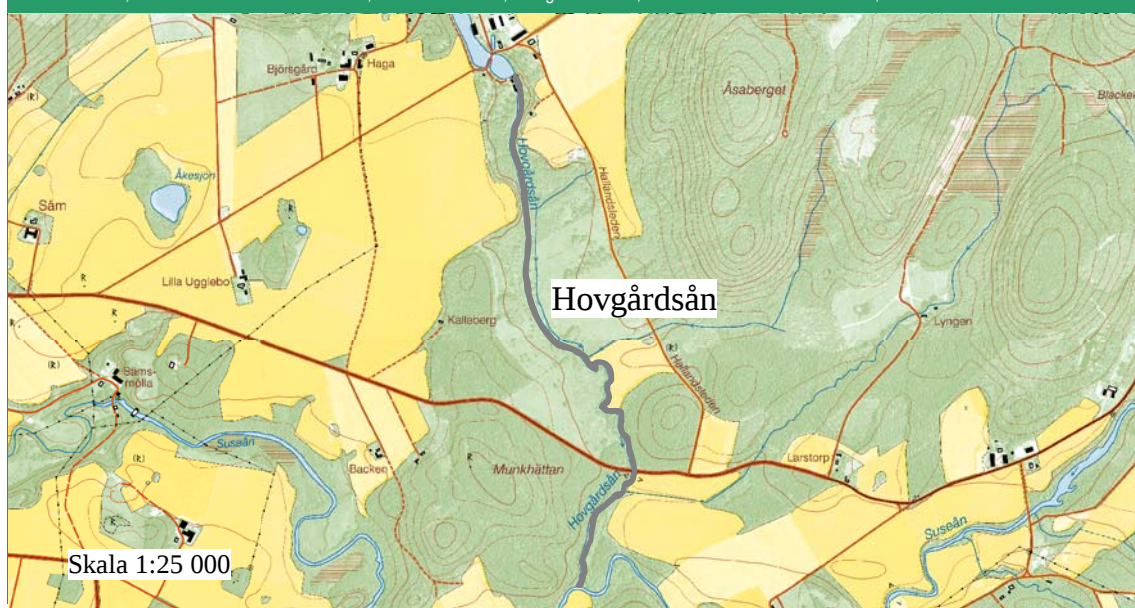
* Kategorier enligt "Rödlistade arter i Sverige 2000".

VU = sårbar

DD = kunskapsbrist

© Lantmäteriet, 2005. Ur GSD översiktskartan, 106-2004/188-N, fastighetskartan, 106-2004/188-N och ortofotot, 106-2004/188-N..

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Version nr
301 86 HALMSTAD	Slottsgatan 2	035 - 13 20 00	035 - 10 75 48	1